

## SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 11/2001 vp

### Hallituksen esitys laiksi sairausvakuutuslain 16 ja 33 §:n muuttamisesta

#### JOHDANTO

##### *Vireilletulo*

Eduskunta on 2 päivänä toukokuuta 2001 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi sairausvakuutuslain 16 ja 33 §:n muuttamisesta (HE 55/2001 vp).

##### *Asiantuntijat*

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- vanhempi hallitussihteeri Juha Rossi, sosiaali- ja terveysministeriö
- budjettineuvos Pertti Tuhkanen, valtiovarainministeriö
- ylitarkastaja Erkki Laanterä, Verohallitus
- toimeentuloturvapäällikkö Elise Kivimäki, Kansaneläkelaitos

- osastopäällikkö Helena Tapio, Eläketurvakeskus
- apulaisjohtaja Päivi Huotari, Maatalousyrittäjien eläkelaitos
- lakimies Markku Kojo, Akava ry
- asiamies Riitta Wärn, Palvelutyönantajat
- sosiaalipoliittinen sihteeri Mirja Janérus, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK
- asiamies Johan Åström, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto TT
- asiantuntijalääkäri Riitta Työläjärvi, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK
- jaostopäällikkö Ilkka Ojala, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK
- johtaja Risto Suominen, Suomen Yrittäjät.

#### HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sairausvakuutuslakia siten, että maatalousyrittäjän ja muun yrittäjän sairausvakuutuslain mukaisen päivärahan perusteena käytettäisiin verotuksessa vahvistetun ansiotulon sijasta yrittäjäeläkevakuutuksessa vahvistettua työtuloa. Heinäkuun alusta 2001 vuoden 2003 loppuun yrittäjien eläkelain ja maatalousyrittäjien eläkelain mukaista työtuloa käytettäisiin päivärahaa määrittäessä kuitenkin vain niin sanottuna kuuden kuukauden tulona.

Samalla ehdotetaan, että yrittäjiltä perittävä vakuutetun sairausvakuutusmaksu määräytyisi yritystoiminnasta saadun tulon ansiotulo-osuuden sijasta yrittäjien eläkelain tai maatalousyrit-

täjien eläkelain mukaisen työtulon perusteella. Yrittäjien maksuperusteen muutos tulisi voimaan vuoden 2003 alusta, mutta vuoden 2003 ennakkoperinnässä yrittäjien maksu suoritettaisiin vielä nykyisen perusteen mukaisesti.

Vakuutetun sairausvakuutusmaksun perustetta ehdotetaan tarkistettavaksi myös euron käyttöönoton vuoksi. Uutena maksuperusteena käytettäisiin veroäyrien sijasta kunnallisverotuksessa verotettavaa tuloa. Vakuutetun sairausvakuutusmaksun määrästä säädettäisiin erikseen annettavalla lailla. Tämä kaikkia vakuutettuja koskeva tekninen muutos tulisi voimaan vuoden 2002 alusta.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että optiotuloja ja vastaavia muita pääomatulon luonteisia ansiotuloja ei lueta työtuloon sairausvakuutuslain päivärahaa määrättäessä. Tämä ehdotus koskisi muitakin vakuutettuja kuin yrittäjiä.

Esitys liittyy valtion vuoden 2001 ensimmäiseen lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2001.

## VALIOKUNNAN KANNANOTOT

### *Yleisperustelut*

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Hallituksen esityksen tarkoituksena on muuttaa maatalousyrittäjän ja muun yrittäjän sairausvakuutuslain mukaisen päivärahan samoin kuin sairausvakuutusmaksun määräytymisperustetta. Esityksellä ei muilta osin puututa sairausvakuutuslain mukaisten päivärahojen määräytymiseen. Vuoteen 1996 sairausvakuutuksessa oli käytössä ns. vähimmäispäiväraha. Päivärahaa voitiin maksaa muiden edellytysten täytyessä silloin, kun hakijalla ei ollut lainkaan verotuksessa todettuja työtuloja. Vähimmäispäivärahan poistaminen on merkinnyt joissakin erityistapauksissa kohtuuttomia puutteita sairausajan toimeentuloturvaan. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan hallitus valmistelelee esitystä, jonka tarkoituksena on korjata eräiden erityisryhmien kohdalla havaittuja puutteita. Valiokunta pitää tärkeänä, että päivärahajärjestelmää havaittujen puutteiden osalta uudistetaan.

### *Yksityiskohtaiset perustelut*

16 §. Pykälän 2 momentissa on määritelty päivärahan perusteena oleva työtulo. Työtuloksi ei esityksen mukaan katsottaisi rojalteja, suorituksia henkilöstörahastoon, käteistä voittopalkkiota, voitonjakoa eikä osakeoptioita. Valiokunta ehdottaa optioiden osalta säännöstä täsmennettäväksi siten, että työtuloksi ei katsottaisi tuloverolain 66 §:n mukaisen työsuhdeoption käyttämisestä syntyvää etua eikä sellaista työsuhteeseen perustuvaa suoritusta, joka määräytyy yhtiön osakkeen arvon muutoksen perusteella. Näin päivärahan perusteena olevan työtulon ulkopuolelle jäisivät osakeoptioiden lisäksi myös osakkeen arvon nousuun sidotut niin kutsutut synteettiset optiot, joihin perustuva tulo maksetaan rahana ilman osakemerkintää tai optiolainaa.

### *Päätösehdotus*

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta kunnioittavasti ehdottaa,

*että lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset).*

*Valiokunnan muutosehdotukset*

## Laki

### sairausvakuutuslain 16 ja 33 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

*muutetaan* 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain (364/1963) 16 ja 33 §, sellaisina kuin ne ovat, 16 § laeissa 1119/1983, 1714/1991 ja 1500/1995 sekä 33 § laeissa 742/1970 ja 1025/1997, seuraavasti:

#### 16 §

(1 mom. kuten HE)

Työtulolla tarkoitetaan työ- tai virkasuhteesta saatua palkkatuloa ja siihen verrattavaa henkilökohtaista tuloa sekä yrittäjien eläkelain (468/1969) ja maatalousyrittäjien eläkelain (467/1969) mukaista kunkin vuoden työtuloa. Työtuloksi ei kuitenkaan katsota rojalteja, suorituksia henkilöstörahastoon, käteistä voittopalkkiota, voitonjakoa eikä *tulooverolain* (1535/1992) 66 §:ssä tarkoitettua *työsuhdeoption* käyttämisestä syntyvää *etua* tai *sellaista työsuhteeseen perustuvaa suoritusta, joka määräytyy yhtiön osakkeen arvon muutoksen perusteella.*

Sellaisen vakuutetun työtulona, joka on vapautettu maatalousyrittäjien eläkelain tai yrittäjien eläkelain mukaisesta vakuuttamisvelvolli-

suudesta taikka joka ei mainittujen lakien mukaan ole velvollinen ottamaan vakuutusta, otetaan huomioon tulooverolaissa (*poist.*) tarkoitettu ansiotulo-osuus elinkeinotoiminnasta, maataloudesta ja yhtymästä, omasta yrityksestä tai maataloudesta saatu palkkatulo sekä yritystoimintaan liittyvä työkorvaus ja porotalouden ansiotulo.

(4—7 mom. kuten HE)

#### 33 §

(Kuten HE)

Voimaantulosäännös

(Kuten HE)

---

Helsingissä 9 päivänä toukokuuta 2001

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Marjatta Vehkaoja /sd  
jäs. Eero Akaan-Penttilä /kok  
Merikukka Forsius /vihr  
Inkeri Kerola /kesk  
Niilo Keränen /kesk  
Valto Koski /sd

Marjaana Koskinen /sd  
Päivi Räsänen /skl  
Sari Sarkomaa /kok  
Marjatta Stenius-Kaukonen /vas  
Jaana Ylä-Mononen /kesk  
vjäs. Erkki Kanerva /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää.

## VASTALAUSE

*Perustelut*

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sairausvakuutuslakia siten, että maatalousyrittäjän ja muun yrittäjän sairausvakuutuslain mukaisen päivärahan perusteena käytettäisiin yrittäjäläkevakuutuksessa vahvistettua työtuloa. Niinkään esitys ja valiokunnan korjaama sairausvakuutuslain 16 § määrittelee, että optiotuloja ja vastaavia muita pääomatuloja ei lueta työtuloon sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa määrättäessä. Muutokset ovat perusteltuja ja korjaavat näissä esiintyneitä ongelmia.

Vähintään yhtä suuri ongelma on nk. sairausvakuutuksen nollapäiväraha, jonka tämä lainmuutos edelleen säilyttää. Pienituloiset ja tulottomat henkilöt jäävät sairastuessaan väliinpuutoajiksi, koska sairastuminen aiheuttaa aina lisäkuluja esimerkiksi lääkkeiden, kotitöiden järjestelyjen, lastenhoidon, omaishoidon jne. osalta. Vuosittain tällaisia nollapäivärahallaisia on noin 14 000. Erityisen vaikea on tilanne pitkäaikaisesti sairastuvilla tulottomilla tai pienituloisilla, jotka jäävät kokonaan tulottomiksi ennen mahdollista eläkepäätöstä. Tarveharkintaista, 60 mk/pv, suuruista päivärahaa voi saada vasta 60 sairauspäivän jälkeen; tämänkin mahdollisuuden leikkaa pois varsin tehokkaasti puolison tulojen huomioiminen.

Muutosehdotuksemme mukainen 65 mk:n minimisairausvakuutuspäiväraha perustuu pienimmän mahdollisen kansaneläkkeen määrään.

*Ehdotus*

Edellä olevan perusteella ehdotamme

*että mietintöön sisältyvän lakiehdotuksen 16 § hyväksyttäisiin muutettuna seuraavasti:*

## 16 §

Päivärahan määrä päivältä on 70 prosenttia vakuutetun verotuksessa *valtioneuvoston* asetuksella säädettävänä kalenterivuotena todettujen työtulojen kolmassadasosasta siltä osin kuin työtulot eivät ylitä 130 000 markkaa. Jos työtulot ylittävät 130 000 markkaa mutta eivät 200 000 markkaa, päiväraha on 130 000 markkaa ylittävältä osalta 40 prosenttia 130 000 markkaa ylittävän osan kolmassadasosasta. Jos työtulot ylittävät 200 000 markkaa, päivärahan määrä on 200 000 markkaa ylittävältä osalta 25 prosenttia 200 000 markkaa ylittävän osan kolmassadasosasta. *Päiväraha on kuitenkin aina vähintään 65 markkaa päivältä.*

(2—7 mom. kuten StVM)

Helsingissä 9 päivänä toukokuuta 2001

Niilo Keränen /kesk  
Inkeri Kerola /kesk

Päivi Räsänen /skl  
Jaana Ylä-Mononen /kesk